

La Coma-Cros, factoria cultural

Les nostres ciutats del segle XXI, especialment les que tenen un passat industrial, han experimentat una evolució que les allunya de la seva estructura secular. La nova economia productiva es concentra en polígons als afores, això si no es deslocalitza en països llunyans. Les ciutats experimenten una terciarització, que vol dir que esdevenen centres de serveis, d'oci i de cultura, nous usos que conviuen amb l'essencial de tot nucli habitat: el residencial. Aquest canvi converteix en obsolets els equipaments industrials que han deixat de ser productius: petites i mitjanes indústries i manufactures, tallers, magatzems... construïts especialment al llarg del segle XIX, que constitueixen grans espais coberts, versàtils i plens de possibilitats, sovint ben ubicats i comunicats. A l'altre platet de la balança, hi trobem grups socials emergents que han variat les seves pautes de consum i entre les quals ara inclouen també els serveis culturals i la utilització d'espais de relació, en un món on l'educació i la formació també poden ser formes de lleure.

Aquesta nova realitat es posa al costat de l'herència del moviment de defensa del patrimoni industrial, nascut a l'Anglaterra de postguerra i que ja ha esdevingut una tradició en els països avançats, amb un seguiment directament proporcional al nivell de desenvolupament econòmic i especialment cultural de cada lloc. Avui, el reaprofitament d'espais industrials per a altres usos és molt més que una opció. La mesura permet salvar espais de treball que foren escenaris de vida comuna, indissociables del seu passat com a poble. Quan un edifici industrial es recupera i es converteix en un equipament cultural o social, es preserva una part important de la memòria col·lectiva de la ciutat.

Davant un edifici industrial antic els historiadors i arquitectes parlaran dels seus valors patrimonials; els economistes, del capital invertit; els ecologistes, de la sostenibilitat de l'energia i del reciclatge de la matèria esmerçada en la seva construcció; finalment, la societat parlarà dels seus valors més intangibles, del que ha representat la fàbrica per a aquelles famílies que en depenien i hi vivien. Si bé les columnes de forja, les naus d'encavallada, les claraboies i els grans finestrals tenen un valor patrimonial, el mèrit principal de la majoria d'aquests espais es posa de relleu quan s'encaren amb la comunitat obrera que hi està directa-

ment relacionada, allò que esdevé menys visible però que la societat sent més proper.

A Salt, en el nou projecte emergent de l'antiga fàbrica de teixits Coma-Cros trobem un exemple reeixit d'aquest procés. La vida de la fàbrica, creada el 1850, va transcórrer estretament lligada als saltencs que la feren créixer i a la sèquia que la proveïa de la força motriu necessària. Després del seu tancament, l'any 1998 la fàbrica passà a mans de l'Ajuntament de Salt amb l'objectiu que revertís en serveis socioculturals. A poc a poc va anar prenent forma el projecte de factoria cultural que, seguint experiències semblants d'altres punts de Catalunya, de l'Estat i també del món, pretén dotar les velles naus fabrils de nova vida. 18.000 metres quadrats al servei de la cultura i els ciutadans.

Actualment ja està en funcionament la nova biblioteca pública de Salt, que amb els seus 1.200 m² ocupa els magnífics baixos de la nau Kropotkin, coneguda així per la indústria de guerra que va allotjar en el seu moment. A sobre de la biblioteca hi ha el Centre d'Arts Escèniques, i en la part posterior de la nau, la nova seu del Museu de l'Aigua. Al costat, les dependències del Centre de Suport del Gironès de la UOC, i l'Ateneu d'Entitats, que consta de 18 locals destinats als diferents grups i una sala de reunions. Es preveu també un auditori, sales de conferències, locals per donar suport a noves empreses de producció cultural, un centre d'art contemporani, espais de producció i exhibició artística... i els corresponents serveis de gerència, bar-restaurant, sala polivalent, etc.

L'equipament sens dubte ha renovellat la zona, on la presència contundent i muda del complex fabril abandonat condicionava la imatge i les perspectives del barri. Avui el marge dret de la sèquia, amb la factoria cultural, la residència Les Vetes i l'acabat d'inaugurar IES Vallvera, ha esdevingut un focus d'activitat prou interessant, tant per als saltencs com per a tota l'àrea metropolitana de Girona.